

IMPACT OF COVID-19 ON BLOOD CENTRES IN ZHEJIANG PROVINCE CHINA

COVID-19 'UN ÇİN ZHEJIANG BÖLGESİNDEKİ KAN MERKEZLERİNE ETKİSİ

ALINTI: Vox Sanguinis DOI: 10.1111/vox.12931 /2020

YAZARLAR: Yongjun Wang, Wenjuan Han, Lingling Pan, Cuier Wang, Yan Liu, Wei Hu, Huapin Zhou & Xiaofan Zheng

ÖZETLEYEN: Dr Hülya BİLGEN

Zhejiang Çin'in doğu kıyısında Hubei'den 750 km uzakta bir bölge ve bu bölgede 38 kan merkezi (1 eyalet, 11 bölgesel ve 26 ülke kan merkezi) 60 milyonluk bir nüfusa kan bileşeni sağlamakta, en önemli organizasyon da rutin bağış etkinliklerine ilave olarak yapılan Bahar Bayramı kan bağış organizasyonu, Çin'de yeni yıl başlangıcı olarak biliniyor. 2020 Bahar Bayramı Covid-19 salgınına denk geldiği için tatil uzatılması, ateş ölçme, maske kullanımı ve insan hareketliliğinin kısıtlanması ile sonuçlanmış. İnsanlara evde kalmaları önerilerek, büyük etkinlikler iptal edilmiş. Bu şekilde; insanların bir araya gelmelerinin kısıtlanmasının Covid-19 yayılımını önlenmesi için iyi olmakla beraber kan bağışını olumsuz etkileyeceği açıktır. Zhejiang özelinde karşılıksız gönüllü bağışçıların %60'ının göçmen işçiler ve üniversite öğrencileri olması, %40'ının yerliler olması da etkili olmuş. O yüzden bu çalışma ile Covid-19'un kan bağışına etkisini incelemişler.

Bu çalışma verisini 2019 ve 2020 Bahar Bayramı kan bağışçı kayıtlarının retrospektif incelenmesi oluşturuyor. Aynı zamanda kan bileşeni klinik kullanımı da Zhejiang Üniversitesi Tıp Fakültesi kan kullanımı kayıtları ile incelenmiş. Zhejiang bölgesinde ülkede 23 Ocak 2020 de Acil Kan Tedarik Sistemi epidemi ilanından sonra hemen bağışçı seçimi ve bağışçı ret kriterlerinde değişikliğe giderek bağışçı sorgulama formunda salgının olduğu bölgeden gelenlere, şüpheli teması olanları, son bir ay içinde ateş, öksürük, gibi Covid-19 bulguları olanlara 4 hafta geçici ret vermişler, ayrıca bağış sonrası 14 gün içinde ateş, öksürüğü olanların kan bağış merkezini bilgilendirmelerini istemişler. Bahar Bayramı 2020 sırasında her potansiyel kan bağışçısına mesaj göndererek bu kez kan bağışında bulunacak mısınız ve sizi kan bağışından vazgeçiren neden nedir (uygun olmayan ortam, infeksiyon korkusu, zayıflamış immun sistem, kalabalıktan uzak durma seçeneklerinden biri) sorular sorulmuş.

SONUÇLAR: 2019'da aynı dönemde 15609 bağış 2020 aynı dönemde 5253'e düşmüş. Aynı zamanda bağışçı demografik özellikleri de farklı bulunmuş. 2020'de daha yaşlı, daha eğitilmiş, düzenli bağışçı anlamlı farklı imiş. Hepsi randevu olarak kan bağışına gelmişler. 2020 pandemi döneminde ayrıca kan bağışçıların %44.6'sını sağlık çalışanları, sağlık çalışanı arkadaşları, hasta yakınları ve ailesi oluşturmuş. Bağışçılara ulaşmak için potansiyel bağışçılara 167791 SMS göndermişler, bağışçı kazanımı %3.2 olmuş. Çoğu (%81.29 kan bağış sırasında Covid-19'a yakalanmaktan endişe etmiş. Bağış alanları için bağış öncesi ve sonrası UV ışığı ve dinamik hava dezenfektan araçları kullanmışlar. 1.5 m sosyal mesafe uygulanmış. Online randevu ve online sorgulama formu doldurması uygulanmış. Bunun için de Çin'de popüler olan sosyal medya platformları (weChat, Weibo, Alipay) kullanılmış. Bu dönemde kanlara karantina kılıktan dolayı

uygulanmamış ancak hastalardan kan transfüzyonu sonrasında olası Covid-19 bulaşı da bildirilmemiştir. Bu önem için ayrıca yazarlar Bahar Bayramlarında kan bağışlarının yıllık ortalamadan az olduğunu (işçilerin eve gitmeleri, üniversite öğrencilerinin tatilin tadını

çıkarmaları gibi nedenlerle) ancak 2020 Bahar Bayramı'nda 2019'un Bahar bayramı'nın 1:3 kadar bağış olduğunu belirtmişler. Bu pandemi döneminde kan kullanımı, kan bağışının 2 katından fazla olmuş (25276 Ünite kullanım, 9028 bağış). Özellikle pandeminin ilk haftasında buna kara hafta demişler, kan arz ve talep arası fark en fazla bulunmuş (1347 bağış, 10171 kullanım) Bu dönemi kan stoklarının çok yüksek girdikleri için atlatıldıklarını belirtiyorlar. Kan temin edilemediği için ölen hasta olmamış. Kan kullanımı ile ilgili olarak da otolog kan kullanımı, elektif cerrahi işlemlerin ertelenmesi, kısıtlı kan kullanımı stratejileri geliştirilmiş. Kan kullanımı, 2019 ve 2020 pandemi dönemini karşılaştırdıklarında kan kullanımının daha az olduğunu ve kullanılan 703 eritrositten sadece 28 Ünitenin Covid-19 hastalarına kullanıldığını yani Covid-19 hastaları için kan bileşeni kullanımının çok az olduğunu belirtmişler.

TARTIŞMA: Covid-19 kan kullanımının artışına neden olmamakla beraber %67 gibi kan bağışını azaltmıştır. Önerileri böyle bağışçı azaltacak salgın durumlarında ilk yapılacak olanın kan kullanımını kısıtlamak, eritrosit kullanım hemoglobün eşiğini 6 gr/dl'ye kadar çekmek. Çalışmalarında gördükleri diğer bir durum da bağışçıların kan bağışı sırasında alınan önlemleri tam bilmedikleri, bunun iyi açıklanması gerekli diyorlar. Bağışçıları anonslar, sosyal medya ile çağırmanın yetersiz olduğunu asıl yapılacak olanın bağışçılara maske, ulaşım, mobil kan bağışı araçlarının bağışçılara ulaşımı, online randevu, bağışçı formlarının teması yok edecek şekilde kullanımının daha etkili olacağını belirtiyorlar.

Yine bu dönemde kendi tecrübelerinde 18-25 yaş bağışçının %72.2 düşmesi ve 45 yaş üstü bağışçının %49.3 artışını da gençlere ailelerinin engellemelerini (bu yaş evdekilerin dışarıdan ihtiyaçlarını karşılaması, bağış için zaman bulamaması), ayrıca genç yaş grubunun daha çok iş ortamında bağış yapmaları, aslında gerçekten gönüllü düzenli bağışçı olmamalarına bağlamışlar. O yüzden ileriki pandemilerde gençlere yönelmenin, daha eğitici ve motive edici planlamaların yapılması gerekliliğini vurguluyorlar. Bu durumlarda eğitilmiş kişilerin daha fazla bağış yaptıklarını tespit etmişler. Her ne kadar kan ile Sars Cov-2'nin bulaştığını gözlemlemeseler de patojen inaktivasyon gibi teknolojilerin kullanılmasının yararlı olabileceğini belirtiyorlar. Çalışmalarında yetersiz olan bir konunun bağışçı ret kriterlerini genişletmenin etkisini irdeleyememek olduğunu belirtiyorlar.

Bu pandemi döneminde kan bağışının azalmasının bekleneceğini ancak bunun panik değil hazırlıklarla aşılması gerekliliğinin altını çiziyorlar. Tecrübelerinden yola çıkarak önerileri: Bağışçı kaynaklarını olabildiğince genişletmek, kanın klinik kullanımını kısıtlamak. Hükümetler kişilere bulaş ve korunma yollarını iyi açıklamalı, kan bağış merkezleri de önlemleri almalı, hedefe yönelik bağışçı kayıt sistemleri oluşturmalı diyorlar. Otolog kan bağışı kullanılabiliyor, elektif cerrahiler ertelenebilir, hasta kan yönetimi araçları kullanılabiliyor, son olarak da planlı bağış stratejileri bu kan bulunma zorluğu dönemlerinde yardımcı olabilir diye bitiriyorlar.